

ZAVOD za GOZDOVE SLOVENIJE

Dolenjske Toplice, 9. maj 2024

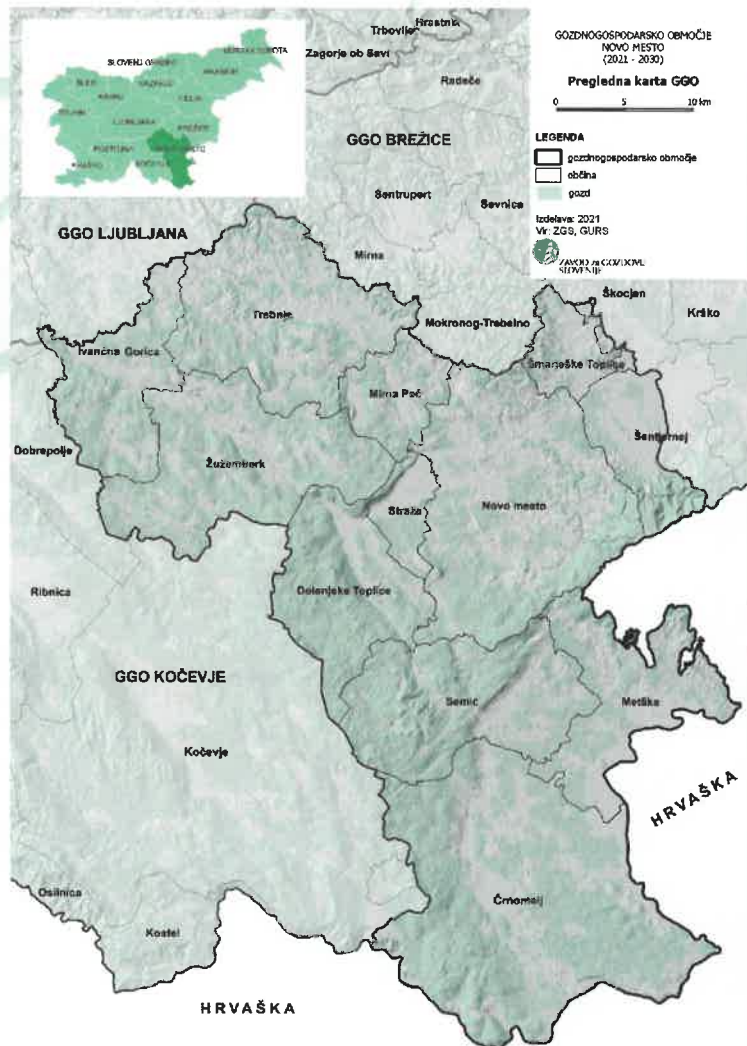
14. seminar in delavnica iz varstva gozdov

Problematika varstva gozdov v GGO Novo mesto

Andrej Držaj
Zavod za gozdove Slovenije

Predstavitev GGO Novo mesto

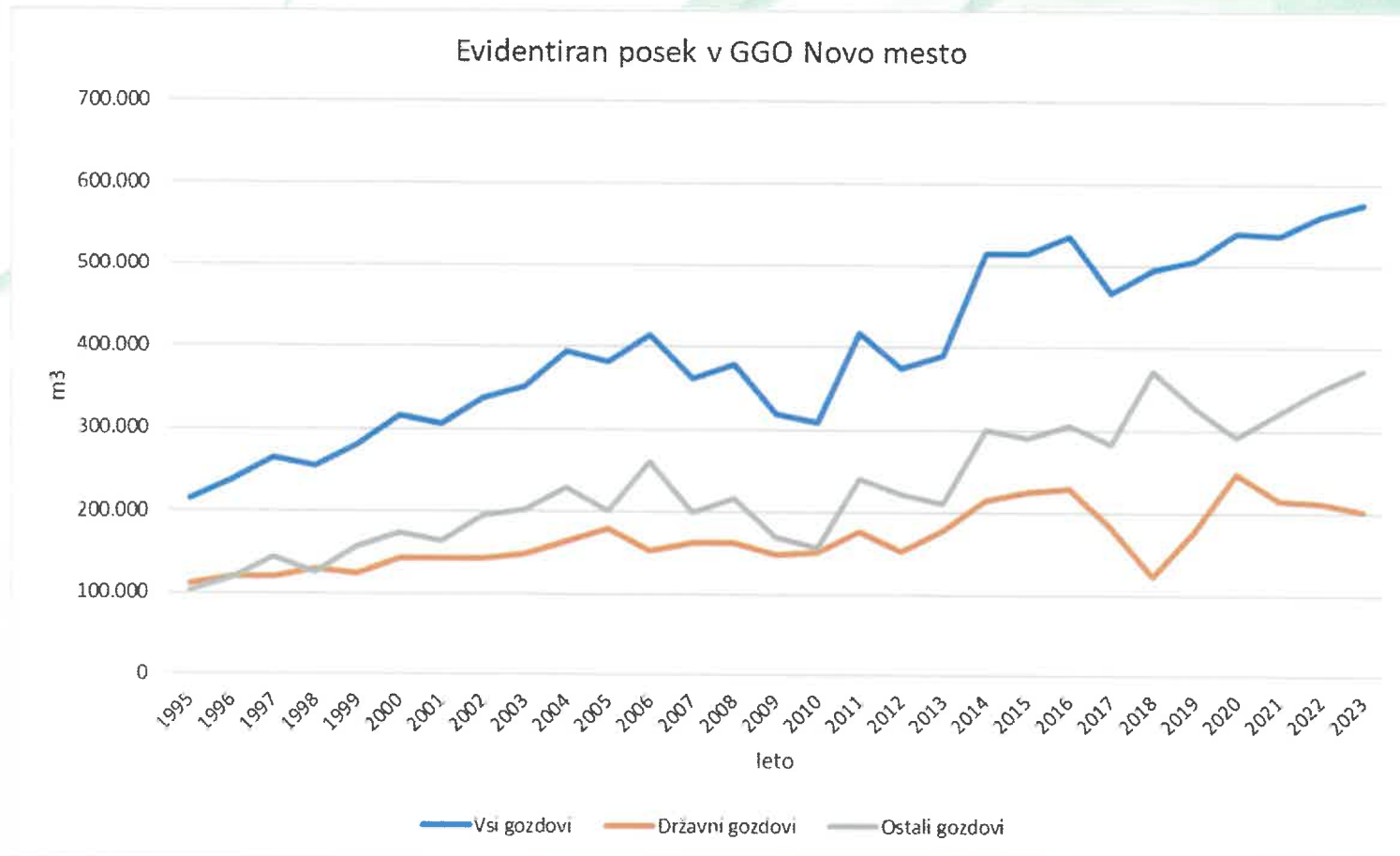
GGO 152.246 ha
Gozd 98.153 ha
Gozdnatost 64,5 %
Povp. LZ = 316 m³ /ha

Gospodarske kategorije gozdov
Večnamenski gozdovi 95,3 %
GPN z ukrepi 2,6 %
GPN brez ukrepov 0,5 %
Varovalni gozdovi 1,6 %

10 – letni možni posek
po ON 2021 - 2030
8,000.000 m³
(25,8 % od LZ; 83,9 % od P)

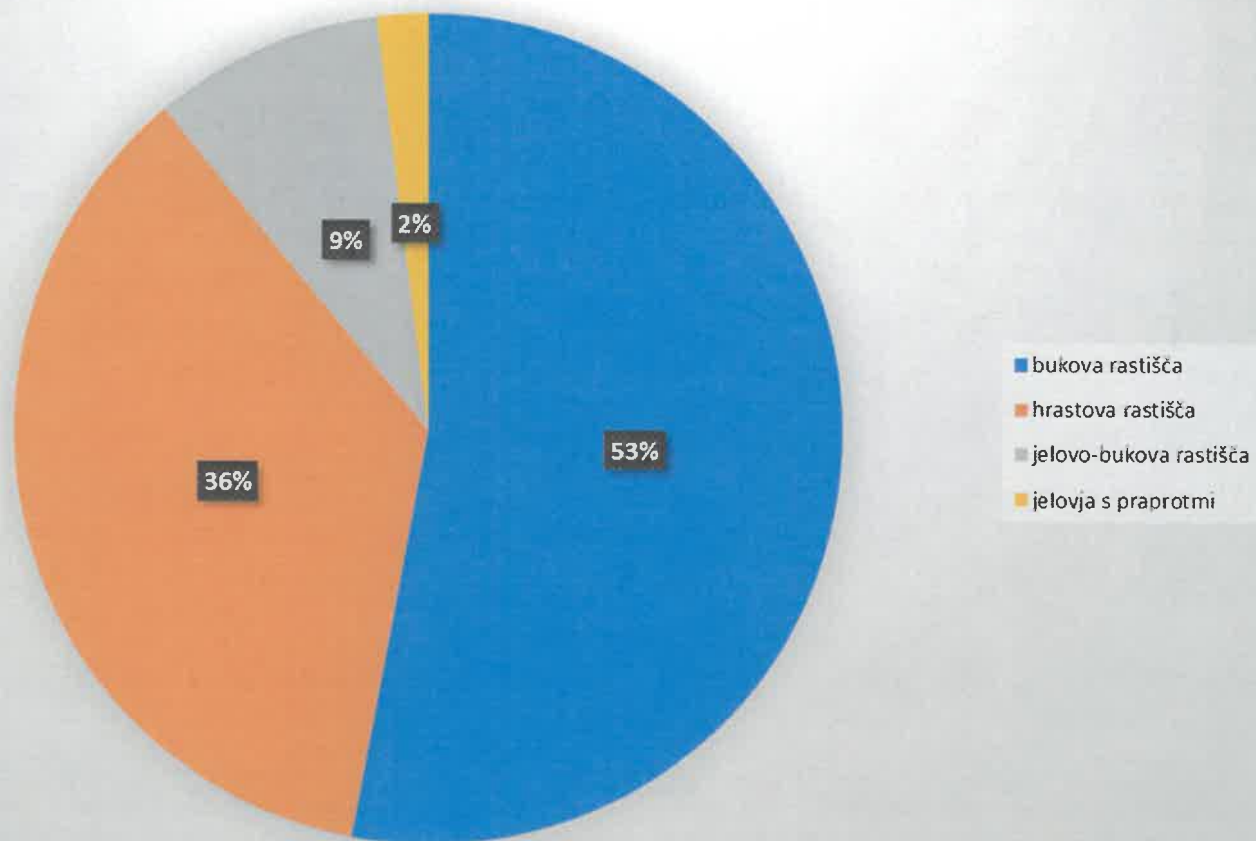
Posek v zadnjih 30-letih

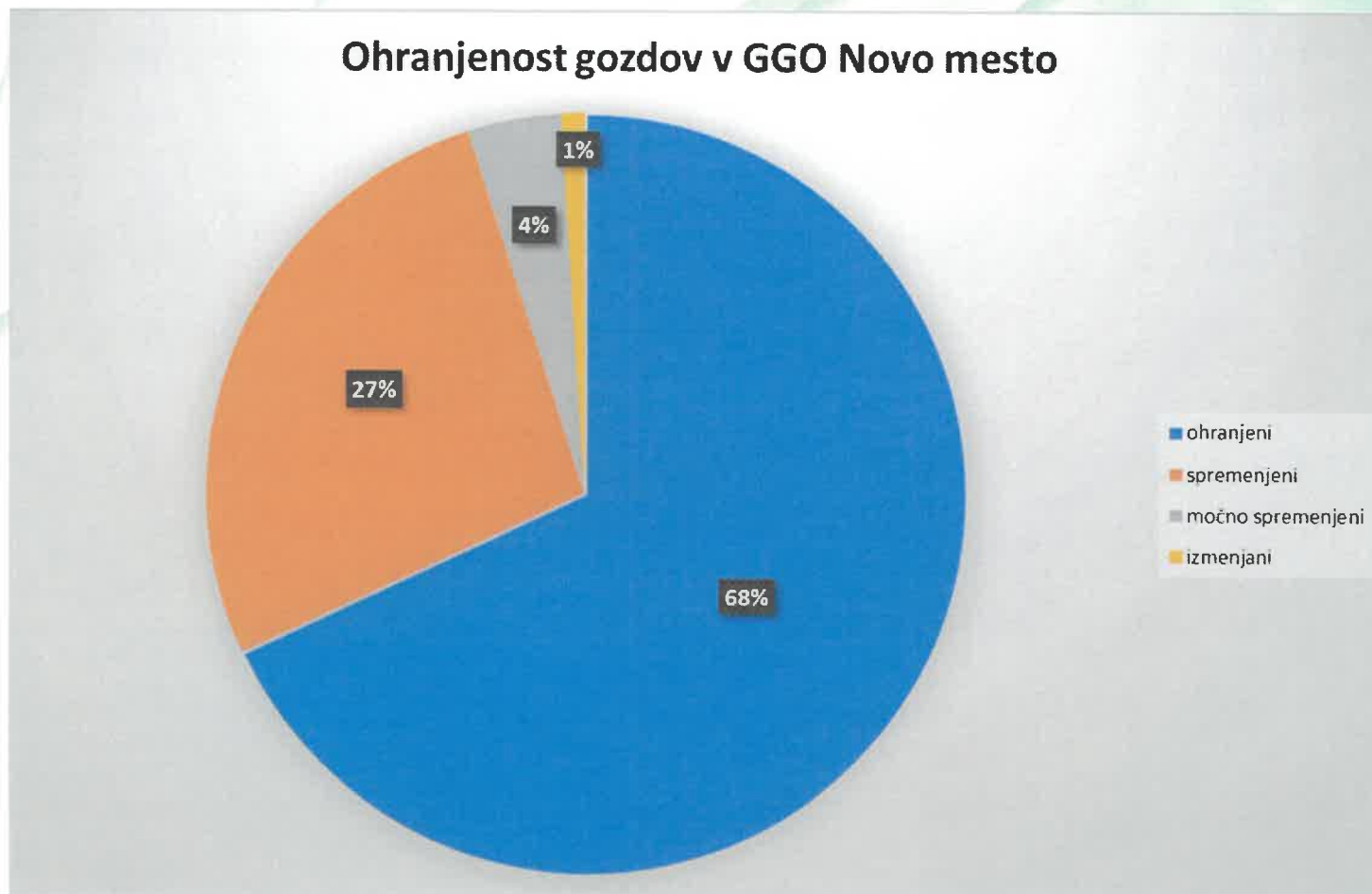
Vegetacijski oris območja

Deleži skupin gozdno rastiščnih tipov v GGO Novo mesto

Ohranjenost gozdnih sestojev

Kaj ogroža zdravje gozdov v GGO Novo mesto

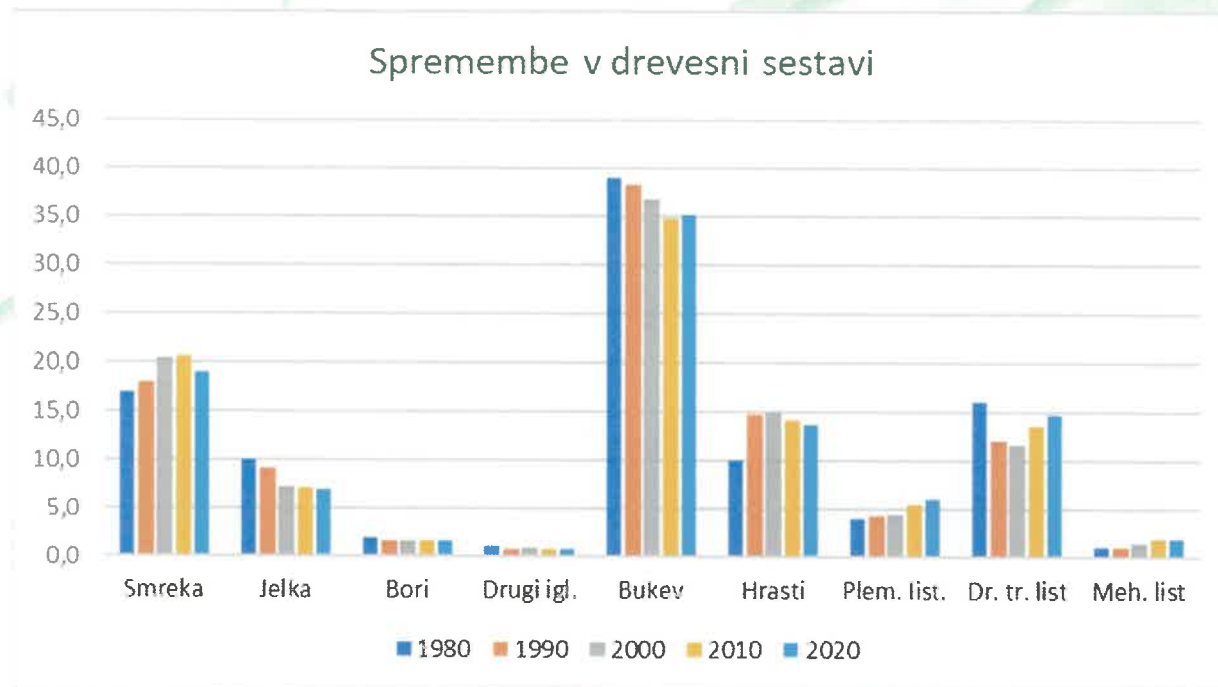
- Rastiščem neustrezna drevesna sestava.
- Spremembe podnebja in pogoste močne naravne ujme.
- Gozdnemu drevju škodljivi organizmi.
- Preštevilna jelenjad na Rogu s širšo okolico.
- Drugo (neustrezno (ne)gospodarjenje, požari, širjenje ITV,...).

Vplivi zdravju gozda škodljivih dejavnikov se velikokrat prepletajo in skozi daljše obdobje spreminjajo (npr. imisije in kisli dež).

Na zdravstveno stanje gozdov v zadnjem obdobju najbolj vplivajo podnebne spremembe in gradacije populacij škodljivih žuželk.

Drevesna sestava gozdov v GGO Novo mesto

- Krepitev deleža smreke v LZ do leta 2000 (vraščanje nasadov)
- Stalno upadanje deleža jelke (sušenje jelke, jelenjad).
- Upadanje deleža bukve (obnovitvene sečnje po I. 1991).

Smrekovi sestoji v GGO Novo mesto

- Naravna primes v jelovo-bukovih gozdovih na Rogu.
- Prve omenjene sadnje (okrog 2.000 ha) v Auerspergovih gozdovih na Rogu v obdobju med leti 1850-1890 (naselitev okrog 60 oglarskih družin, ki so kuhale oglje za potrebe železarne na Dvoru; nekajletnemu „fratarjenju“ sledi setev ali sadnja smreke).
- Večje površinske sadnje po 1. svet. vojni do konca 1. svet. gosp. krize 1920-1938 (povečanje (golo)sečenj v veleposestniških gozdovih in gozdovih večjih lesnih trgovcev).
- Pogozdovanje nekdanjih kmetijskih površin v obdobju 1960-1980 (sajeno povprečno po 800.000 sadik letno, max. v letu 1973 - 1,3 milj. sadik (99 % iglavci, večinoma smreka, le 1 % listavci)).
- Sadnja v obdobju 2011-2020 na 117 ha; 273.000 sadik in puljenk (smreka 37%, bukev 52%,...)

Sadnja smreke v bližnji preteklosti

- Dolenjski gozdar I.1964:

površini bomo leta 1966 in dalje vzgojili letno 1,300.000 -
- 1,500.000 kom kvalitetnih šolanih sadik za kritje lastnih
potreb. Od tega smreke 80 %, ostalih iglavcev pa 20 % -
(zeleni bor, macesen, zelena duglazija). Če vzamemo razmer-
je intenzivnih nasadov proti klasičnemu pogozdovanju 50 %
proti 50 % z 2.500 in 4.500 kom sadik po ha, povprečje na
ha 3.000 kom, bomo lahko pogozdili letno 450 - 500 ha povr-
šine, v kolikor bodo seveda na razpolago finančna sredstva.

- Dolenjski gozdar I.1971:

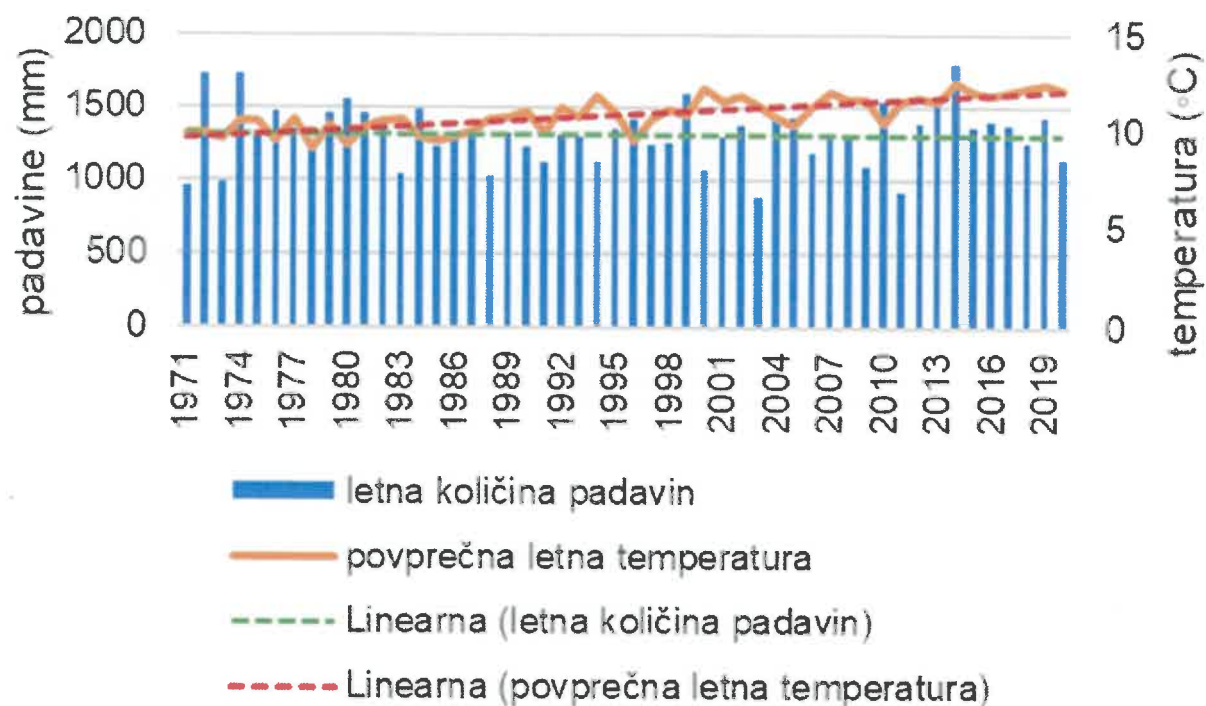
SPOMLADANSKO POGOZDOVANJE - AKCIJE ŠOLSKE MLADINE, PRIPADNIKOV JLA IN LASTNIKOV GOZDOV

Obseg letošnjega spomladanskega pogozdovanja je bil v primer-
javi s spomladansko realizacijo v preteklih letih precej velik.
Medtem ko znaša večletno poprečje 26 % letnega plana, pa je bi-
lo letošnje pomlad s pogozditvijo 123 ha letni plan realiziran
kar s 56 %. Tako je od celotnega letnega plana podjetja, ki
znaša 220 ha preostalo za jesensko sezono še 97 ha. Žal je
pri letošnjem spomladanskem pogozdovanju zopet ponagajala su-
ša, posledica katere je nekoliko večji izpad kot je bilo v na-
vadi.

Spremembe podnebja

Črnomelj - Dobliče (1971 - 2020)

- povprečna T zraka je v obdobju 1961–2021 naraščala s časovnim trendom okoli $0,37\text{ }^{\circ}\text{C}/\text{desetletje}$ (vir: ARSO).

Posledice podnebnih sprememb

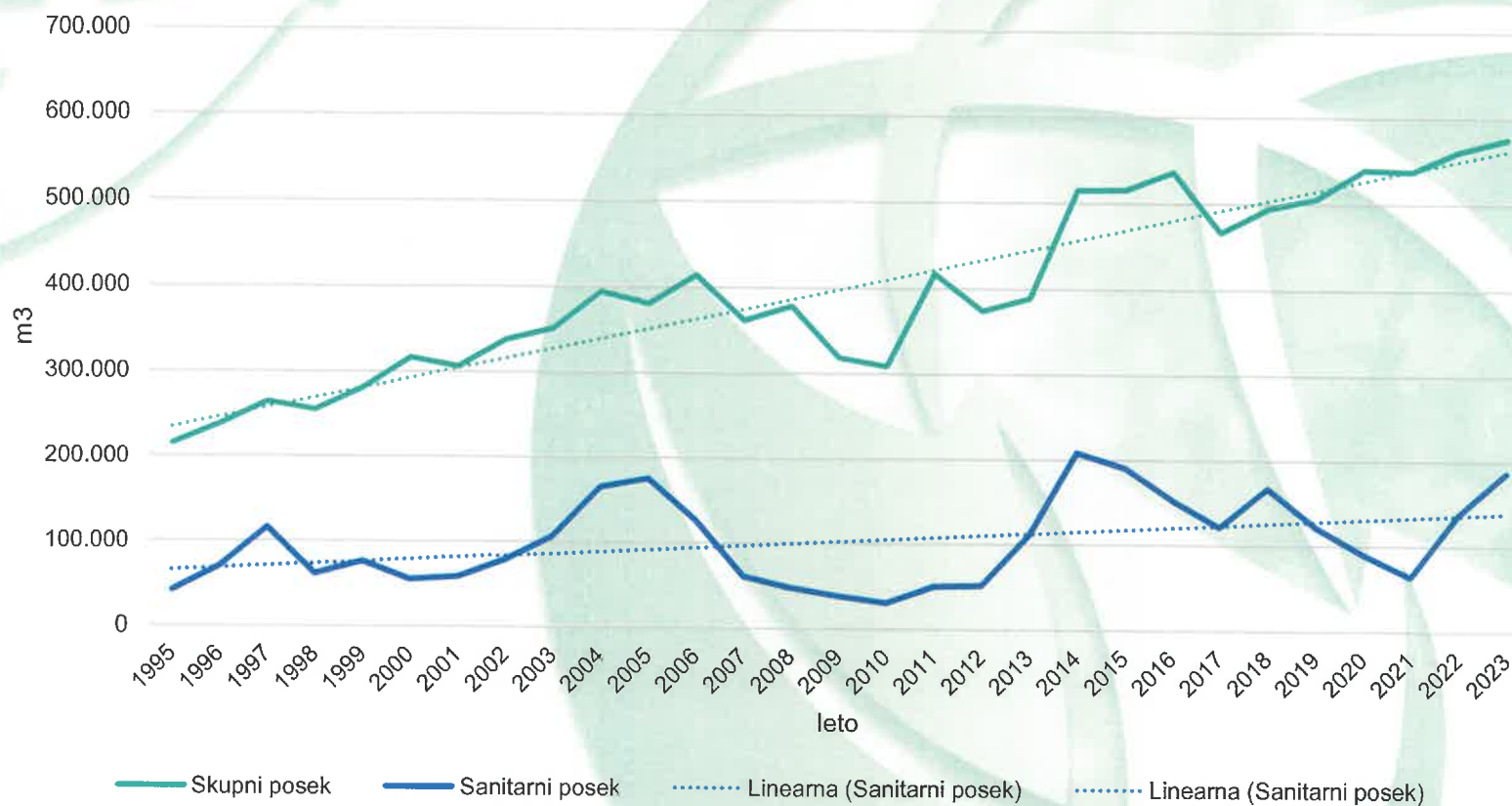
- Vse pogostejši ekstremni vremenski dogodki povzročajo vse več škode v naših gozdovih.
- Poškodovana lesna masa je dodatno "gorivo" za razvoj škodljivih organizmov.
- Večje naravne ujme v GGO NM v zadnjih desetletjih:
 - Žledolomi so občasni (1938, 1983, 1996/1997, 2014).
 - Snegolomi so bolj redki kot v preteklosti (2012, 2016, 2023).
 - Suše so vse pogostejše: 1953 (l.1958 si sušenje bukovih sestojev na Poljanski gori ogleda fitopatolog dr. Krstić Mihailo), 1971, 1983, 2003, 2011.
 - Narašča število močnih ujm s silovitimi vetrovi in točo (1999, 2004, 2005, 2016, 2017, 2018, 2022, 2023).
 - Narašča število vročih (30 °C) in zelo vročih dni s T nad 35 °C.

ZAVOD za GOZDOVE SLOVENIJE

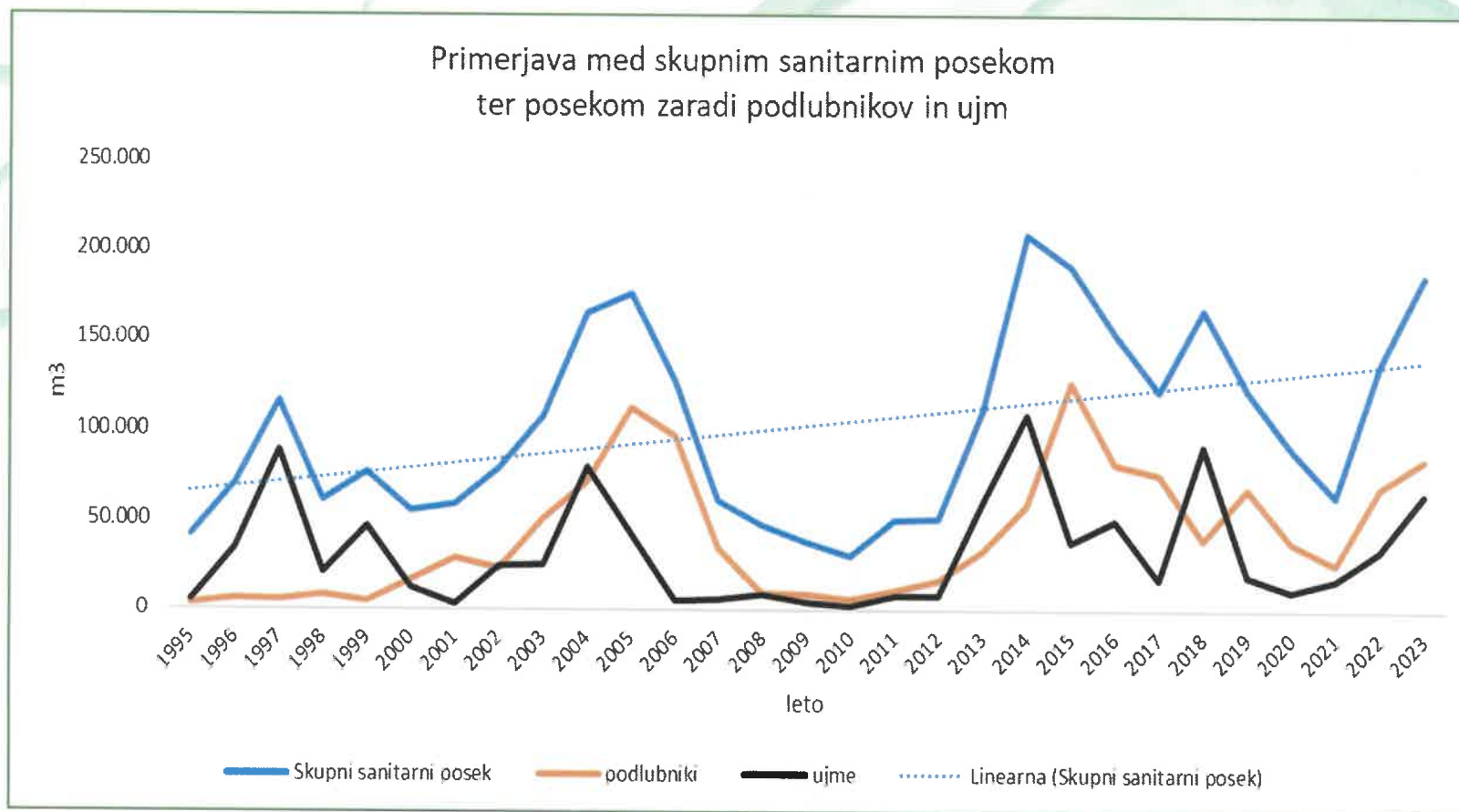
Skupni in sanitarni posek poškodovanega drevja

Skupni in sanitarni posek v obdobju 1995-2023

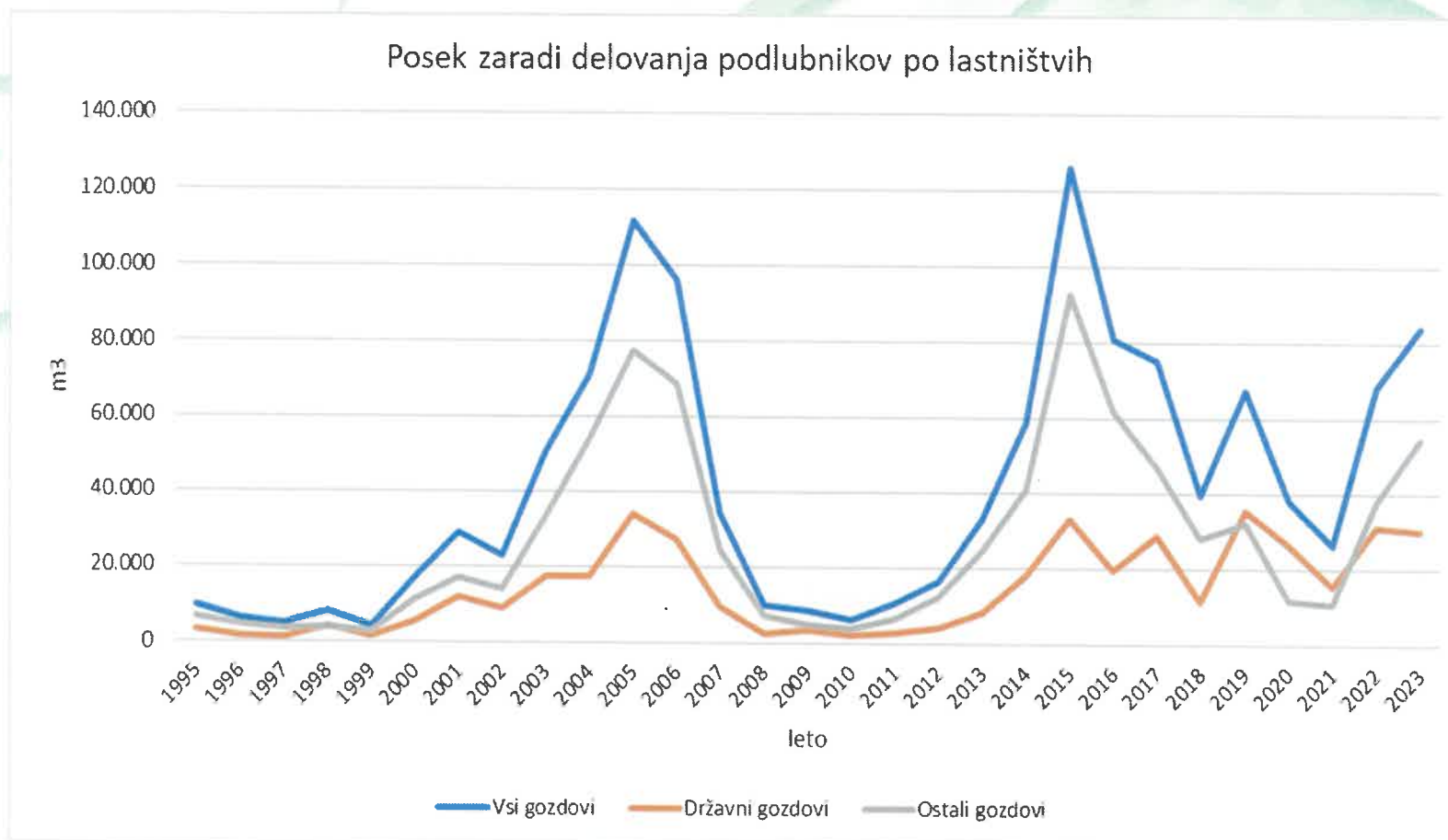

Sanitarni posek po vzrokih

Posek zaradi podlubnikov

Gradacije podlubnikov v preteklosti

- Močne gradacije smrekovih lubadarjev po 2. svet. vojni (obdobje planskih sečenj 1947-1952). Takole poroča logar Jožef Barič v juniju 1947 za območje Kočevskega roga:

Prve dni sva bivala z Luzarjem v drvarski baraki v odd. 10- pri Rdečem kamnu in imela ležišče na smrekovih vejah. Po srečanju z gozdarjem Šuštar Alojzjem sva dobila tudi ključe od zasilne, nekoliko bolj urejene barake na Kunču. Na delo smo odhalali ob 6. uri in končali ob 14. uri. Bila je neznosna vročina. Lovna drevesa podrta zjutraj, so bila nekatere dneve že ob 12. uri vsa polna lubadarjev. Pri rednem opazovanju razvoja smo zabeležili razvoj od jajčeca do bube 29 dni, do hrošča 32 dni. Prioritete napada glede na lego, senco in sonce sploh nismo opazili. Napad je bil povsod izredno močan. Na robu gozda pri Rdečem kamnu je stala orjaška smreka prsnega premera okrog 70 cm, zelo nizko vejnata z močno debelim lubjem. Podrta je bila za lovno drevo. Napad lubadarja je bil tako obilen, da bi ob izdelavi bube in ličinke človek lahko z zajemalko zajemal.

Drugi pogostejši škodljivi organizmi

- Sušenje jelke in hrastov (kompleksni vzroki).
- Kostanjev rak (*Cryphonectria parasitica*), ki se pojavlja tudi na gradnu (I. Sedlar, dipl. delo 2009).
- Odmiranje brestov-holandska bolezen brestov (*Ophiostoma ulmi* & *O. novo-ulmi*).
- Mehurjevka zelenega bora (*Cronartium ribicola*); tudi žoltorobi rjavopor (*Phaeolus schweinitzii*) (D. Golobič, dipl. delo 2015).
- Jesenov ožig (*Hymenoscyphus fraxineus*).
- Bela trohnoba korenin, mraznica (*Armillaria mellea*).
- Rdeča trohnoba iglavcev (*Heterobasidion*).
- Hiranje bukve (sušni stres, glive, žuželke- kompleksni vzrok).
- Javorjev rak (*Eutypella parasitica*).

Poškodbe gozda zaradi jelenjadi

- Močno je poškodovano predvsem mladje jelke na Rogu s širšo okolico.
- Močnejše poškodbe na plemenitih listavcih.
- Poškodbe v smrekovih sestojih so precej manjše kot v preteklosti (sadnja smreke v zimovališčih divjadi).
- Bukev ni (več) ogrožena.

Drugi škodljivi dejavniki

- Nenegovanost v zasebnih gozdovih (mehanska nestabilnost).
- Poškodbe zaradi dela v gozdu.
- (Gozdni) Požari v okolici romskih naselij.
- Bober ob porečju Krke, Lahinje in Kolpe.
- Invazivne tujerodne vrste in njihov vnos v gozd:
- Hrastova čipkarka (*Corythucha arcuata*).
- Fitoftore na listavcih.
- Pavlovnija, veliki pajesen, ameriški javor.

ZAVOD za GOZDOVE SLOVENIJE

Hvala za pozornost!